

Verner Bruhn: Nogle bemærkninger om Vejledning i lokalhistorie

Det er meget bevidst at overskriften ikke hedder noget med »Svar til...« eller lignende, for det efterfølgende er mere tanker i anledning af Peter V. Christensens og N. H. Frandsens indlæg i *Fortid og Nutid XXXIII* p. 224ff end det er svar på den fremsatte, temmelig sønderlemmende, kritik af bogen *Vejledning i lokalhistorie*.

Men nogle få bemærkninger om det konkrete i de to kritikeres indlæg. Der er desværre nogle redaktionelle svagheder ved bogen. Det er der en del forklaringer på, men de er sådan set uinteressante for læserne. De har krav på en velredigeret bog og ikke undskyldninger, så jeg skal lade dem ligge. Det ærgrer mig naturligvis meget, men dem må jeg sammen med udgiveren tage på min kappe.

De to forfattere til debatindlægget har en række kritikpunkter som lader mig ret kold. Der burde efter deres mening have været flere/andre eksempler på indholdsfortegnelser, der skulle have været flere illustrationer, der mangler afsnit om metode, der savnes et afsnit om hvordan man starter et tidsskrift og om hvordan en bogs pris skal beregnes osv. osv. Til det er der kun at sige at man altid kan foreslå nogle andre billeder og nogle andre eksempler end de valgte, det er ingen sag at foreslå det. Spørgsmålet er naturligvis bogens omfang, og PVC og NHF mener at den godt kunne have været dobbelt så stor. Det er jo nemt sagt fra deres side. Udgiverne var betænkelige ved det omfang bogen fik, og jeg synes vi fik mange illustrationer med, men der var naturligvis meget der måtte udelades. F.eks. ville jeg gerne have haft et par sider med eksempler på grafiske fremstillinger og kort. Det var der altså ikke plads til, så en

henvisning til bøger hvor eksempler på grafisk illustration kunne findes, var efter min mening en acceptabel løsning. Det synes PVC og NHF er »for billigt«. En bog der var dobbelt så stor ville have løst problemet, det kan jeg godt se – det havde heller ikke været »billigt«.

Jeg skal som sagt i indledningen ikke gå i detaljer med disse punkter, selv om nogle af dem indbyder meget til modsigelse. Som når f.eks. PVC og NHF i forbindelse med spørgsmålet om en sognehistorie skal omfatte »hele historien« eller kun en del, lader som om jeg anbefaler det første og ironisk spørger: »Sker det bedst ved at behandle stedets historie fra istiden og til sidste kommunevalg uden nogen indskrænkning i de emner, der skal skrives om? Og er det et råd at give den vordende forfatter?« – I bogen er der side 11–14 nogle overvejelser over dette spørgsmål, og jeg tror ikke nogen kan få indtryk af at jeg anbefaler at »det hele« skal med. Et enkelt citat: »Det er derfor klogt at stille spørgsmålet om hele historien skal med eller om det ville hensigtsmæssigt at nøjes med visse afsnit« (s. 12). Mit råd til forfattere er at de skal overveje hvad de vil. Det synes jeg ikke er så galt.

Jeg tror PVCs og NHFs skuffelse over bogen bl.a. skyldes at de havde forventet en anden slags bog. I stedet for at anmelde eller kommentere bogen ud fra de præmisser den er skrevet på, skriver de ud fra de forventninger de havde om en anden bog. F.eks. konstaterer de at den ikke er egnet til aftenskolebrug. Men den er ikke skrevet til undervisningsbrug, så ville den have haft en helt anden opbygning. Man kan udmærket diskutere om der burde udgives en studiebog til aftenskoler og andre former for undervisning, og det ville der sikkert kunne komme en god diskussion ud af. Det er bare en anden diskussion end den PVC og NHF fører.

Det er en meget vanskelig opgave at skrive en bog om vejledning i lokalhistorie, fordi de lokalhistoriske aktører er så mange slags, hvad de to kritikere også selv noterer. Enhver der har lavet et foredrag eller et kursus for lokalhistorikere ved, hvor broget målgruppen er. Det har naturligvis været i vore overvejelser mange gange, gode forbindelser er blevet spurgt til råds og udkast til manuskriptet endda gennemlæst af kolleger for at vi kunne få gode råd netop om dette svære med målgruppen. Det ligner en uartighed når PVC og NHF skriver at det virker som om »man ikke for alvor har overvejet problemet«. Men jeg indrømmer at vi har været meget usikre. Ikke nær så sikre som de to kritikere der i deres indlæg ved hvad der er »ganske overflødigt«, hvad der »er væsentligt« og hvad der er »lokalhistorikeren uvedkommende«.

Bogen er skrevet på grundlag af mine erfaringer som lokalhistorisk konsulent. Den er skrevet for den usikre amatør der gerne vil i gang men ikke rigtig ved, hvordan han/hun skal gribe sagen an.

Bogen er således ikke skrevet for de faguddannede historikere, for de kan efter min mening udmærket selv. Den er med andre ord slet ikke for PVC og NHF for de behøver den ikke. Det betyder naturligvis ikke at de ikke må læse den, og de må naturligvis også gerne kritisere den. Men dens udgangspunkt er altså et ganske andet end det debattørerne går ud fra.

Det skinner også igennem når de to kritikere f.eks. kritiserer at bogen ikke fortæller noget om tekstbehandlingsanlæg eller giver nogen anvisning for den der selv vil lave sit lay-out. Det er milevidt fra de brugere jeg har disponeret efter, de bruger ikke tekstbehandlingsanlæg, nogle (omend få) skriver endnu i hånden. De færreste af dem ville drømme om at lave deres eget lay-out, men ved at arbejde med Eric Mouriens fortræffelige gennemgang af en lang række forskellige bøger og former for opsætning (ss. 164–183) kunne det da være, at de fandt på at drøfte med bogtrykkeren netop deres bogs udformning.

Man kan kritisere at jeg sigter på en forkert målgruppe, og hævde at jeg har valgt for lavt ved ikke at stille efter hvordan vi får en god lo-

kalhistorie, men nøjes med at undgå den ringeste. Man kan kort sagt kritisere mine præmisser og det kunne der komme en frugtbar diskussion ud af. Det kan der ikke rigtigt når kritikken tager udgangspunkt i andre præmisser end dem jeg har anlagt. Jeg synes hele debatindlægget virker overlegent og hovskisnovski-præget, og det gør mig lidt forstemt. Ikke fordi det går ud over mig eller den bog jeg har redigeret. Der er mange der har rost den og sagt at de er glade for bogen, så jeg kan sagtens klare mig. Det der bekymrer mig lidt er den undertone af selvbevidsthed der præger indlægget. Det er som forfatterne ved hvad der er *rigtig* lokalhistorie, anderledes og i hvert fald ikke »traditionel«. Sognehistorie er – sådan læser jeg indlægget – næsten et lidt suspekt begreb.

Men jeg vil ikke afgøre hvad der er den rette lokalhistorie. Jeg har f.eks. fulgt nogle grupper af »ganske almindelige mennesker« der gennem år har slidt sig igennem en masse stof og fået skrevet en sognehistorie som masser af mennesker i sognet er glade for (og har købt). Jeg synes godt de bøger kunne have været bedre, være skrevet anderledes, været illustreret bedre. Men jeg har efterhånden fået megen respekt for de mange slags aktiviteter der trives rundt om, og jeg mener at kunne se at de har værdi.

Det fritager ikke faghistorikere fra at stille krav på fagets vegne eller de historiske forænderinger fra at tilbyde sig med kursusvirksomhed o.l. Men jeg mener vi må respektere mange slags »lokalhistorier«, og Vejledningen er skrevet for den »usikre« amatør, ikke for den uddannede, trænede skribent.

Jeg tror der er brug for mange (små) bøger – om historisk metode, om brug af kort, af folketællinger eller skifter, om udstillingsteknik og mange andre emner. Der er megen brug for vejledning af forskellig art for at gøre det lokalhistoriske arbejde fagligt bedre. Derimod skal vi nok vogte os for at ville bestemme hvilken slags lokalhistorie der er den rigtige.